

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2022.1.19>

Ю. П. Алєнін

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»,
заслужений юрист України, член-кореспондент Національної академії правових наук України

І. Е. Смоляр

аспірант кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ВИКРИВАЧ» В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу кримінального процесуального статусу викривача. В статті автори констатують розбіжності між визначеннями викривача відповідно до профільного закону та КПК України. Науковці зазначають, що такі розбіжності у визначенні є досить логічними відносно завдань законодавчих актів, в яких вони закріплені. Викривач відповідно до ЗУ «Про запобігання корупції» може повідомляти про факти корупції, які далеко не завжди будуть підставою для початку здійснення кримінального провадження, адже не всі корупційні правопорушення є кримінальними правопорушеннями. Таким чином в ЗУ «Про запобігання корупції» надається перелік випадків, за яких така особа могла дізнатися про ймовірні факти корупції. В даному випадку некоректним буде вказувати на колізії у визначенні викривача у цих двох нормативно-правових актів, особливо враховуючи положення ч. 3 ст. 9 КПК України. Власне викривач в кримінальному провадженні – це особа, яка в першу чергу повідомляє про потенційне кримінальне правопорушення. На первинному етапі досудового розслідування велике значення відіграє саме оцінка відомостей та правильна кваліфікація кримінального правопорушення, яке, відповідно, повинно бути корупційним. В подальшому має оцінюватися достовірність та значення інформації викривача, можливості його залучення до окремих процесуальних дій, захист, подальша можлива винагорода тощо. Власне інформація про корупційне правопорушення та ступінь її достовірності в значній мірі і дозволяють розмежувати заявника від викривача.

Також автори зазначають, що законодавець виділяє наступні ключові ознаки викривача в кримінальному процесі: викривач може бути лише фізичною особою; викривач повинен бути переконаний, що інформація, якою він володіє, є достовірною; викривач повинен звернутися із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування. В той же час більш правильним буде формулювання окремої статті, в якій би надавався перелік прав та обов'язків викривача, що дозволило б краще проаналізувати викривача як учасника кримінальних процесуальних правовідносин.

Ключові слова: викривач, корупція, антикорупційна політика, кримінальний процес

Постановка проблеми. На сьогодні корупція є одним з найбільш серйозних викликів у функціонуванні будь-якої держави і Україна в даному випадку не є виключенням. Адже саме корупція стає головною причиною неможливості проведення вкрай потрібних політичних, соціальних, економічних та інших реформ, а у випадку їх проведення через корупцію бажаних результатів досягти майже неможливо, що створює ілюзію помилковості всіх попередніх змін. Через це суспільство в загальній масі не може повністю

оцінити значення реформ, що проводяться, списуючи всі невдачі на окремі прорахунки на етапі планування. В той же час слід наголосити, що всі сфери суспільного життя постійно змінюються і держава повинна забезпечувати релевантність правової та економічної системи відповідним змінам. У зв'язку з цим для посилення боротьби з корупцією в наше законодавство було включено такого специфічного суб'єкта як викривач.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою статусу викривача переймалися

наступні науковці: І.В. Гловюк, В.В. Корольчук, В.В. Луцик, А.Б. Фодчук та інші. А той же час на даний момент відсутній комплексний аналіз статусу викривача відповідно до кримінального процесуального законодавства.

Мета статті – дослідити поняття та ознаки кримінального процесуального статусу викривача відповідно до КПК України.

Виклад основного матеріалу. В законодавстві існує одразу декілька визначень викривача як специфічного учасника правовідносин в Україні. Так, відповідно до Закону України «Про запобігання корупції» викривач – це «фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону, вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання» [1]. В той же час відповідно до п. 16² ст. 3 КПК України, викривач – це «фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, звернулася із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування» [2]. В.В. Луцик та І.В. Гловюк зазначають, що «системне тлумачення дефініції викривача у кримінальному провадженні з урахуванням його загального визначення у базовому Законі «Про запобігання корупції» дозволяє дійти висновку, що такий зв'язок має бути невід'ємною ознакою визначення викривача під час тлумачення цього поняття у кримінальному провадженні. За інших обставин поняття викривача у кримінальному процесі в кожному разі збігатиметься з поняттям заявника – фізичної особи у справах про корупційні кримінальні правопорушення (ст. 60 КПК України). Водночас національне законодавство про захист викривачів має спеціальну мету – виділити цю категорію осіб і забезпечити їм специфічний статус, особливі права та гарантії їхнього захисту. Наше законодавство ґрунтується на загальноновизнаних міжнародних інструментах і кращих практиках, які також переважно виходять зі зв'язку повідомленої викривачем інформації з видами діяльності, до якої відповідна особа була тим чи іншим чином залучена. Такий підхід відповідає міжнародним стандартам розуміння

поняття «викривач» як інсайдера, що володіє не загальнодоступною інформацією, а прихованою. Крім того, таке розуміння викривача відповідає європейським стандартам визначення викривача, зокрема Директиві Європейського Парламенту і Ради ЄС 2019/1937 від 23 жовтня 2019 року [3]. Так, згідно зі ст. 5 цієї Директиви особа, яка повідомляє про порушення, визначається як фізична особа, яка повідомляє чи розкриває для громадськості інформацію про порушення, яку вона отримала в рамках виконання нею діяльності, що пов'язана з її роботою [4, с. 104]» [5, с. 530]. Хоча така позиція автора враховує логіку міжнародної спільноти щодо захисту прав викривачів, ми вважаємо, що розширення положень ЗУ «Про запобігання корупції» на кримінальне процесуальне законодавство лише обмежить можливості застосування викривачів при розслідуванні, розгляді та вирішенні кримінальних правопорушень. Такі розбіжності у визначенні є досить логічними відносно завдань законодавчих актів, в яких вони закріплені. Викривач відповідно до ЗУ «Про запобігання корупції» може повідомляти про факти корупції, які далеко не завжди будуть підставою для початку здійснення кримінального провадження, адже не всі корупційні правопорушення є кримінальними правопорушеннями. Таким чином в ЗУ «Про запобігання корупції» надається перелік випадків, за яких така особа могла дізнатися про ймовірні факти корупції. В даному випадку некоректним буде вказувати на колізії у визначенні викривача у цих двох нормативно-правових актів, особливо враховуючи положення ч. 3 ст. 9 КПК України, де зазначено, що «закони та інші нормативно-правові акти України, положення яких стосуються кримінального провадження, повинні відповідати цьому Кодексу. При здійсненні кримінального провадження не може застосовуватися закон, який суперечить цьому Кодексу» [2]. Власне викривач в кримінальному провадженні – це особа, яка в першу чергу повідомляє про потенційне кримінальне правопорушення. На первинному етапі досудового розслідування велике значення відіграє саме оцінка відомостей та правильна кваліфікація кримінального правопорушення, яке, відповідно, повинно бути корупційним. В подальшому має оцінюватися достовірність та значення інформації викривача, можливості його залучення до окремих процесуальних дій, захист, подальша можлива винагорода тощо. Власне інформація про корупційне правопорушення та ступінь її досто-

вірності в значній мірі і дозволяють розмежувати заявника від викривача. «Викривач – це особа, яка добросовісно повідомляє про факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень. Викривачем може бути будь-яка особа, якій стало відомо про факти порушень антикорупційного законодавства» [6, с. 74]. Якщо однією з умов визнання особи викривачем буде оцінка сфери, де працює особа та звідки вона змогла отримати таку інформацію, то це не лише обмежить перелік осіб, які власне можуть бути залучені для викриття корупційних правопорушень, а і зменшить привабливість самої ідеї викривачів. У зв'язку з цим ми вважаємо, що визначення викривачів, яке надається в КПК України, не потребує розширювального тлумачення для вимог кримінального провадження та повинно оцінюватися автономно відповідно до завдань кримінального провадження.

Як вже було зазначено, відповідно до п. 16² ч. 1 ст. 3 КПК України, викривач – це «фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, звернулася із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування» [2]. В даному випадку законодавець виділяє наступні ключові ознаки викривача в кримінальному процесі:

- викривач може бути лише фізичною особою;
- викривач повинен бути переконаний, що інформація, якою він володіє, є достовірною;
- викривач повинен звернутися із заявою або повідомленням про корупційне кримінальне правопорушення до органу досудового розслідування.

Щодо статусу фізичної особи, то тут все досить зрозуміло. Юридична особа не може бути викривачем, адже інформація надається особою, яка самостійно дізналася про факт корупції та змогла його оцінити як корупційне кримінальне правопорушення. Якщо така інформація була отримана під час під час юридичних зносин, повідомити про корупційне кримінальне правопорушення повинна саме фізична особа, яка виявила факти корупції або уповноважена особа відповідної юридичної особи.

Щодо переконаності. Особі, яка повідомляє про будь-яке кримінальне правопорушення, повинно бути повідомлено про кримінальну відповідальність за завідомо недостовірне повідомлення про злочин. Таким чином законодавець намагається убезпечити громадян від наклепів. Відповідно, особа, яка повідомляє про корупційне кримінальне правопорушення,

повинна мати певний рівень переконаності у достовірності інформації про корупційне правопорушення. «Під достовірністю інформації необхідно розуміти її здатність об'єктивно відображати процеси та явища, що відбуваються в навколишньому світі. Як правило, достовірною вважається насамперед інформація, яка несе у собі безпомилкові та істинні дані. Водночас для того, щоб особа підлягала захисту як викривач принципово важливим є саме обґрунтоване переконання викривача в тому, що інформація, яку він повідомляє, є достовірною. За такої умови, навіть якщо інформація про порушення антикорупційного законодавства не підтвердилася, але викривач був переконаний в її достовірності, він підлягає захисту від наявного або можливого негативного впливу на нього у зв'язку з таким повідомленням. Важливим є визначення критеріїв обґрунтованості переконання викривача в достовірності інформації про корупційне правопорушення. Такими критеріями можуть бути: вжиття особою заходів з метою отримання доказів корупційного правопорушення, про яке повідомляється (наприклад, направлення запитів, збирання документів, звуко-, відеозаписів, які засвідчують факти та обставини тощо); пріоритет публічного інтересу особи, яка повідомляє про порушення, над особистою образою» [7, с. 164]. Вже на момент подання заяви чи повідомлення про корупційне кримінальне правопорушення викривач повинен мати або докази, або достатньо інформації для того, щоб попередньо підтвердити переконливість власної заяви чи повідомлення. Наявність таких доказів не є обов'язковою та не може бути причиною відмови у прийнятті заяви, в той же час надання найбільш повної інформації на початковому етапі досудового розслідування дозволить оперативно провести всі необхідні процесуальні дії для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Викривач повинен надати достовірну інформацію саме про корупційне кримінальне правопорушення. При цьому викривач не повинен самостійно проводити первинну кваліфікацію задля того, щоб оцінити, що встановлене ним правопорушення є кримінальним та корупційним. Тобто у нього повинна бути лише переконаність того, що інформація вказує на можливе правопорушення, яке він вважає корупційним та кримінально караним. В цілому слід наголосити, що більшість громадян розуміє сутність поняття «корупція» та може ідентифікувати ознаки корупційних діянь у своїй повсякден-

ній діяльності. Розмежування кримінальних та інших різновидів правопорушень є значно складнішим, однак таке завдання не повинно вирішуватися пересічними громадянами, адже для цього існують правоохоронні органи. В той же час ми вважаємо, що держава повинна продовжувати свою роботу з інформування громадян щодо сутності та різновидів корупційних кримінальних правопорушень, полегшуючи таким чином роботу щодо виявлення фактів корупції. Крім того, повинно також відбуватися постійне інформування громадян щодо можливості та форм здійснення повідомлень про будь-які корупційні правопорушення. Власне ефективність інституту викривачів в першу чергу залежить від свідомості та активності громадян, тому держава зобов'язана реалізувати власну політику інформування громадян про можливості повідомлення про корупційні правопорушення.

Щодо форми звернення. Відповідно до ст. 3 КПК України, викривач повинен звернутися із заявою або повідомлення про корупційне кримінальне правопорушення. Така форма звернення є стандартною у кримінальному процесі, адже відповідно до ст. 214 КПК України, досудове розслідування починається саме після заяви чи повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення. Єдиною проблемою в даному випадку є те, що законодавець не надав уточнення, чим саме відрізняються заява та повідомлення між собою. Досить стандартним є припущення, що заяви подаються у письмовій формі, а повідомлення – в усній, проте таке припущення не відповідає чинним нормативно-правовим актам. Так, відповідно до Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події заяви (повідомлення) можуть бути усні та письмові: «усні заяви (повідомлення) від осіб уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції або інший поліцейський, до повноважень якого це належить, вносить до протоколу прийняття заяви про кримінальне правопорушення та іншу подію; під час особистого звернення заявника до органу (підрозділу) поліції із письмовою заявою (повідомленням) уповноважена службова особа органу (підрозділу) поліції її (його) приймає і реєструє» [8]. Таким чином форма подачі не є визначальною для розмежування понять «заяви» та «повідомлення».

Згідно зі ст. 383 КК України кримінально караним є завідомо неправдиве повідомлення суду,

прокурору, слідчому або органу досудового розслідування про вчинення злочину. Б.Е. Майлунц стверджує, що «з даного положення можна зробити висновок, що під повідомленням слід розуміти саму інформацію, яка може міститись у заяві про кримінальне правопорушення. Однак в ст. 214 КПК України слова «заява» та «повідомлення» розмежовує кома, тобто ці поняття не включають одне одного, а є незалежними. У зв'язку з цим характеризувати повідомлення як певну інформацію в заяві про кримінальне правопорушення також не варто» [9, с. 142].

Відповідно до ЗУ «Про звернення громадян», заявою є «звернення громадян із проханням про сприяння реалізації закріплених Конституцією та чинним законодавством їх прав та інтересів або повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, народних депутатів України, депутатів місцевих рад, посадових осіб, а також висловлення думки щодо поліпшення їх діяльності» [10]. Таким чином заявою може бути повідомлення про порушення чинного законодавства, що ще більше ускладнює проблему розмежування заяв та повідомлень. Звертаємо також увагу, що на офіційному сайті НАБУ онлайн форма звернення громадян про корупцію називається «Повідомлення про кримінальні правопорушення або необґрунтовані активи» (посилання).

Таким чином можна зробити висновок, що на законодавчому рівні поняття «заява» та «повідомлення» є або синонімічними (відповідно до КПК України та Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події), або поглинаються один одним (відповідно до ЗУ «Про звернення громадян»). Однак саме в межах кримінального процесуального законодавства ці поняття не мають суттєвої відмінності між собою, адже правові наслідки подання заяв і повідомлень є абсолютно однаковими. Це не є обґрунтовує використання двох різних термінів в законодавстві України, проте з точки зору наслідків необхідно констатувати, що відмінності між заявами та повідомленнями стосуються в більшій мірі саме внутрішнього документообігу правоохоронних органів на не повинна впливати на рішення викривача надати інформацію про корупційне кримінальне правопорушення.

Щодо органу, в який повинен звернутися викривач. В даному випадку законодавець оба-

чливо не уточнює, в який саме орган має звернутися викривач для надання інформації про корупційне правопорушення. По-перше, викривач не повинен самостійно проводити первинну кваліфікацію та визначати предметну підслідність відповідного кримінального правопорушення. Власне це і є однією з причин суттєвої зміни початку досудового розслідування відповідно до КПК України 2012 року, де в ст. 214 КПК України закріплений обов'язок приймати та реєструвати всі заяви та повідомлення про кримінальні правопорушення незалежно від того, куди звернувся заявник. В подальшому за необхідності прокурор визначить інший орган, який повинен здійснювати досудове розслідування, і кримінальне провадження буде туди передане.

По-друге, на даний момент в законодавстві України досі існують складності щодо визначення переліку корупційних злочинів, про які, відповідно, може повідомити викривач. Як правило, для визначення переліку корупційних кримінальних правопорушень використовують примітку до ст. 45 КК України, де зазначено, що «корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до цього Кодексу вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 цього Кодексу» [11]. Проте такий перелік в науковій літературі неодноразово критикувався. В. Трепак, аналізуючи ЗУ «Про запобігання корупції», заявив, що «деякі корупційні злочини не є корупційними правопорушеннями в розумінні цього Закону, і навпаки, частина корупційних правопорушень, за які передбачено кримінальну відповідальність, не визнано корупційними злочинами в КК України» [12, с. 119]. Відповідно до ч. 5 ст. 216 КПК України, НАБУ розслідує кримінальне правопорушення, передбачені статтями ст.ст. 191, 206-2, 209, 210, 211, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 366-2, 366-3, 368, 368-5, 369, 369-2, 410 КК України, а відповідно до ст. 33¹ КПК України, Вищому антикорупційному суду підсудні кримінальні провадження стосовно корупційних кримінальних правопорушень, передбачених в примітці статті 45 КК України, ст.ст. 206-2, 209, 211, 366-2, 366-3 КК України, якщо наявна хоча б одна з умов, передбачених п. 1-3 ч. 5 ст. 216 КПК України. Таким чином можна зробити висновок, що на даний момент єдиного чіткого пере-

ліку корупційних кримінальних правопорушень немає, що значно ускладнює їх ідентифікацію не тільки для пересічних громадян, а і для представників правоохоронних органів.

Таким чином можна констатувати, що питання кваліфікації не повинно бути перекладене на викривача, а така особа має право звернутися до будь-якого органу досудового розслідування.

Висновки і пропозиції. КПК України містить визначення викривача, з якого можна сформулювати основні ознаки даного кримінального процесуального статусу. В той же час більш правильним буде формулювання окремої статті, в якій би надавався перелік прав та обов'язків викривача, що дозволило б краще проаналізувати викривача як учасника кримінальних процесуальних правовідносин.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про запобігання корупції», *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2014, № 49, ст.2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 10.06.2022).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України, *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 10.06.2022).
3. On the protection of persons who report breaches of union law : Directive (EU) 2019/1937 of The European Parliament and of The Council of 23 october 2019. URL:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L1937> (дата звернення: 10.06.2022).
4. Луцик В.В. Викривач у системі запобігання корупції. *Запобігання корупції у приватному секторі*: матеріали наук.-практ. онлайн-круглого столу, присвяченого 25-річчю із дня створення НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народження акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). Харків : Право, 2020. С. 102–104.
5. Луцик В.В., Гловюк І.В. Кримінально-процесуальний статус викривача: проблемні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 10. С. 529-532.
6. Корольчук В.В. Інститут викривачів в Україні. *Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції*: матеріали круглого столу (Київ, 2 листоп. 2018 р.) / [редкол.: В. Черней, К. Ланчінскас, А. Фодчук та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. С. 73-75.
7. Фодчук А.Б. Правовий статус осіб, які надають допомогу в запобіганні та протидії коруп-

- ції (викривачів). *Роль інституту викривачів у запобіганні та протидії корупції*: матеріали круглого столу (Київ, 2 листоп. 2018 р.) / [редкол.: В. Черней, К. Ланчинська, А. Фодчук та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2018. С. 163-165.
8. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події, затверджений Наказом Міністерства внутрішніх справ України 08 лютого 2019 року № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19#Text> (дата звернення: 10.06.2022).
 9. Маїлунц Б.Е. Суб'єкти кримінального переслідування у досудовому провадженні та у провадженні в суді першої інстанції: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Одеса, 2019. 230 с.
 10. Закон України «Про звернення громадян», *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 47, ст.256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 10.06.2022).
 11. Кримінальний кодекс України, *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.06.2022).
 12. Трепак В. М. Протидія корупції в Україні: теоретико-прикладні проблеми : монографія. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 442 с.

Alenin U. P., Smoljar I. E. The essence of “whistleblower” in the criminal process of Ukraine

The article is devoted to the analysis of the criminal procedural status of the whistleblower. In the article, the authors state discrepancies between the definitions of a whistleblower in accordance with the relevant law and the of Criminal Procedure Code of Ukraine. Scientists note that such differences in definition are quite logical in relation to the tasks of the legislative acts in which they are fixed. In accordance with the Law on Prevention of Corruption, a whistleblower may report facts of corruption, which will not always be the basis for initiating criminal proceedings, because not all corruption offenses are criminal offenses. Thus, the RU «On Prevention of Corruption» provides a list of cases in which such a person could learn about alleged facts of corruption. In this case, it would be incorrect to point out the conflict in the definition of a whistleblower in these two normative legal acts, especially considering the provisions of Part 3 of Art. 9 of the CPC of Ukraine. In fact, a whistleblower in criminal proceedings is a person who first of all reports a potential criminal offense. At the initial stage of the pre-trial investigation, the assessment of information and the correct qualification of the criminal offense, which, accordingly, must be corruption, play a major role. In the future, the credibility and value of the whistleblower's information, the possibility of his involvement in certain procedural actions, protection, further possible reward, etc., should be evaluated. The actual information about the corruption offense and the degree of its credibility make it possible to distinguish between the applicant and the whistleblower.

The authors also note that the legislator identifies the following key characteristics of a whistleblower in a criminal process: a whistleblower can only be a natural person; the whistleblower must be convinced that the information in his possession is reliable; the whistleblower must apply with a statement or report on a corruption criminal offense to the pretrial investigation body. At the same time, it would be more correct to formulate a separate article, which would provide a list of rights and obligations of the whistleblower, which would allow a better analysis of the whistleblower as a participant in criminal procedural legal relations.

Key words: whistleblower, corruption, anti-corruption policy, criminal proceedings